

non tamen incidere in privationem fructuum impositam a d. concil. contra non residentes. Apud Nicolium, in *Flosc.*, v. Episcopus, n. 39.

(20. Et in *Urgellen. residentia*, disceptato ad preces capituli dubio: « An in casu, quo episcopus non resideat in cathedrali temporibus præscriptis a sacro concil. Tridentino, veniat puniendus qua pœna et a quibus in casu, etc.

« Sub die 5 Septemb. 1705 rescriptum fuit: *Dilata et ad mentem*; quæ, ut inquit Scafantoni, ad *Ceccoper. elucub. canon.*, t. III, addit. 17, n. 7, ubi d. resolutionem refert, probabiliter fuit, episcopum per literas monendum esse de sua obligatione ad formam ejusdem concilii, non vero alicui pœnæ esse obnoxium. Ita in terminis, in *Thesaur. Resolut. sacræ congr. Concil.*, tom. IX, part. II, pag. 8 et seq.

(21. Atque eadem sacr. congreg., in *Galaguritana, et Calceaten. residentia*, ad dubia:

« An episcopus teneatur saltem diebus præscriptis a sacr. conc. Trident., sess. XXIII, *De reformat.*, cap. 1, residere in alterutra ex cathedralibus, ibique sacras functiones explere? et quatenus affirmative:

« An, et quibus pœnis subiciendus sit in casu non residentia: » die 3 Septemb. 1740, censuit teneri (ad residendum):

Quoad vero secundum dubium, nihil respondit. Cit. *Thesaur. resolut. sac. congregat.*, d. tom. IX, part. II, pag. 16.

(22. Quoad vero legitimam absentiam a diœcesi causas, quas videre est sub v. Episcopus, art. 3, concilium Trident. cit., cap. 1, sess. XXIII, statuit causas hujusmodi absentia: a Romano Pontifice, aut a metropolitano, vel eo absente, suffraganeo episcopo antiquiori residente, qui idem metropolitani absentiam probare debet, in scriptis esse approbandas. » Hinc ex Tridentino, licentia abessendi a diœcesi ex justa ac legit. causa peti potest, vel a Summo Pontifice, vel a metropolitano, vel hoc absente, ab antiquiori suffraganeo. Verum cum constitutio Urbani VIII, incip. *Sancta synodus*, prohibeat ne episcopi a residentia abscedant absque licentia per breve vel literas missivas: « ergo (Fagnano docente) hac in parte videtur adempta facultas probandi causas absentia, quæ ex concilio competeat metropolitano vel suffraganeo antiquiori. » Ad cit. cap. *Qualiter*, De cleric. non resident., num. 12, adeoque solo Romano Pontifici hanc facultatem competere.

(23. Nunc vero post constitut. Benedicti XIV, incip. *Ad universæ*, III Nonas Septemb. 1746, tom. II sui *Bullar.*, const. 18, utique tenendum licentiam ejusmodi, non nisi a Romano Pontifice peti ac impetrari debere. En verba dictæ const., § *Quoniam*, ibi: « Quoniam vero, et certæ quædam causæ adesse possunt, et hujusmodi occasiones incidere, propter quas, prævio Romani Pontificis assensu et approbatione, liceat episcopo e propria ecclesia et diœcesi per aliquod definitum tempus abesse. » Et § *Ut autem*, ibi:

« Ut autem episcopi a suis ecclesiis vel diœcesibus licite abesse possint, cum, præter causam canonicam, expressa quoque licentia Romani Pontificis, ut supra diximus, sit necessaria. »

(24. Liceat insuper sequentia ex Fagnano adnotare:

« In S. congregat. super residentia episcoporum habita in Quirinali, die 17 Julii 1657, cui interfuerunt eminentissimi cardinales Ginettus, Mellius et Paulucius, nec non R. P. D. Farnesius, Alterius, Gualterius, Ugulinus, de Vecchis secretarius, et ego, proposita fuerunt ex ordine Sanctissimi infrascripta dubia, videlicet.

« Cum S. concil. Trident., cap. 1, sess. XXIII, *De reformat.*, permittat episcopis ut singulis annis, dummodo æqua ex causa, et absque ullo gregis detrimento fiat, abesse possint a sua diœcesi per duos, aut ad summum, tres menses: quæritur:

« Primo, « an episcopus possit jungere trimestrem absentiam unius anni cum absentia trimestri sequentis anni, adeo ut licite abesse valeat a sua Ecclesia per menses Octobris, Novembris et Decembris anni, v. g. 1657, et continuare absentiam per menses Januarii, Februarii et Martii 1658. »

« Secundo, « an episcopus in casibus in quibus rationabilem causam habet non residendi, debeat uti mensibus per sac. Concil. concessis, et non nisi ipsis consumptis, quatenus absentia causa duret, licentiam petere non residendi; an vero primo licentiam petere, et ad alios usus reservare bimestre aut trimestre tempus a concilio concessum: »

« Per bullam san. mem. Urbani VIII, super residentia episcoporum, incip. *Sancta synodus*, permittitur, ut episcopi, ad effectum visitandi statutis terminis Sacra B. Apostolorum limina, abesse possint a suis ecclesiis per certum tempus (ut ibi etc.), hinc: »

« Tertio, quæritur, « an episcopus visitans sacra limina in fine unius termini, v. g. in fine unius triennii, possit immediate in principio sequentis triennii iterum visitare, ac proinde visitationum titulo abesse a sua Ecclesia per octo continuos menses: »

« Quarto, quæritur, « an episcopo, qui antea per multum temporis, v. g. per decem continuos annos in sua Ecclesia resedit, et vel ab ipsa vacatione per S. concilium ex rationabili causa singulis annis permissa semper se abstinent, possit aliquando concedi facultas non residendi per aliquod tempus, licet non adsit ulla causa ex approbatis ab eodem S. concil. Tridentino. »

« Ad primum, « S. congregatio respondit non posse, tum quia ejusmodi semestris absentia complectitur illius temporis spatium Dominici Adventus, et Quadragesimæ, quo ne a sua quidem cathedrali, nedum a diœcesi, episcopo abesse licet, ut in concil. Trid., d. cap. 1, sess. XXIII,

« vers. *Eosdem interim admonet*; tum quia in eo, qui abest sex mensibus continuis, non verificatur illud verbum *aliquantisper*, quo utitur concil. in d. c., dum ait: *Quoniam autem qui aliquantisper tantum abesse videntur abesse*, cum concilium illud spatium restringat ad duos, vel ad summum tres menses, et antiqui canones ad unum vel ad duos; et quatenus verificaretur illud *aliquantisper*, non tamen verificaretur sequentia, videlicet, *quia statim reversuri sunt* (d. cap. 23 *Trid.*); nam qui abest per semestre tempus, utique non statim est reversurus, cum dictio *statim* regulariter significet modicum temporis intervallum. . . . »

« Ad secundum, « S. congregatio consultius putavit nihil generaliter respondere, sed ubi casus particulares acciderint, maturius deliberare. »

« Ad tertium respondit « episcopum, qui Beat. Apostolorum limina visitavit, v. g. in fine unius triennii, nequaquam posse immediate in principio sequentis triennii iterum visitare, ac proinde nec visitationis titulo per octo continuos menses a sua Ecclesia abesse. »

« Ad quartum, respondit, « non posse, quam congregationis sententiam S. D. N. ad se relatum in omnibus approbavit. » Ita apud Fagnanum, ad cap. *Qualiter*, De cleric. non resid. n. 40 et seqq. »

Atque has resolutiones confirmavit quoque Benedictus XIV, in sua præd. constitutione, incip. *Ad universæ*, § *Primum*.

(25. Præstat item quoad absentiam episcoporum ex datis et legitimis causis, nempe ratione alicujus litis, infirmitatis, insalubritatis aeris, etc., sequentia quam maxime notatu digna exscribere ex prælaud. Const. Bened. XIV, *Ad universæ*, ibi:

« Quoniam experiendo cognovimus, quod ad obtinenda indulta commorandi extra diœcesim, infrascriptæ plerumque causæ ab episcopis afferri solent, nimirum aut necessitas assistendi personaliter alicui liti seu controversiæ, in qua ecclesiæ aut cleri sui, vel etiam propriæ familiæ res agatur, quæque in Romana Curia introducta sit, vel alia in Urbe, in qua resideant majora tribunalia, ea de re judicium esse debeat; aut corporalis ægrotudo, qua correptus fuerit episcopus, dum extra diœcesim, conciliaribus mensibus utens, morabatur, ita ut ad eandem diœcesim reverti nequeat; aut adversa valetudo in ipsa diœcesi contracta, ad quam depellendam medici putent necessarium fore, episcopum aerem et solum aliquantisper mutare, aut denique malignitas aeris in diœcesi vigens, quam aliquibus anni mensibus devitari oporteat. Et quoniam nec ulla ex præmissis causis, absque expressa Romani Pontificis approbatione, quemquam ab onere residendi eximere potest; et nisi certis expressis circumstantiis, iisque verificatis, difficile est ad hujusmodi approbationem rite recteque proce-

dere; necessarium Nobis visum est infrascriptas regulas statuere, quas in singulis respective casibus ab iis, ad quos spectat, et pro tempore spectabit, observari mandamus atque præcipimus.

« Si quis igitur in posterum licentiam petierit abscedendi a diœcesi sibi concedita, ut judiciali controversiæ, quæ alibi vertitur, per seipsum intersit, exprimere debet in precibus tum locum, sive urbem, in qua hujusmodi lis agitur, tum etiam an ea pertineat ad ipsam oratoris ecclesiam, seu clerum, vel potius ad ipsius familiam. Et quidem, si ad familiam pertineat, absque eo quod secretarius congregationis Pontificem aut cardinalem præfectum adeat, rescribendum ab ipso erit, ut orator ad effectum, de quo in precibus, utatur mensibus a concilio indultis. Quod si eis jam usus fuerit, ulterior ipsi licentia non concedetur. Si vero de ejus ecclesiæ vel cleri rebus agatur, exponi debent tum status litis, ejusdemque gravitas, tum causæ, propter quas necessaria creditur in loco judicii oratoris præsentia; tum etiam declarandum, an mensibus conciliaribus usus fuerit. Et quidem, si nondum illis usus sit, rescribendum erit, ut eos in hujusmodi causam impendat. Si vero id amplius episcopo integrum non sit (qua in re nec dolus, nec fraus intercesserit, et alioquin ipsius instantia justa videatur), tantum illi temporis, et non amplius, ad commorandum extra diœcesim tribuatur, quantum judicatum fuerit necessarium esse ad causæ defensores, advocatos et iudices de omnibus, quæ ad rem pertinent, sufficienter instruendos. Si enim licentia abessendi a diœcesi usque ad finalem exitum causæ extendi deberet, nemo non videt quam diuturna plerumque foret in his casibus episcoporum absentia, et quam facile evenire posset ut pleræque diœceses complurium annorum spatio pastorum præsentia carerent.

« Qui vero licentiam abessendi petierint ratione infirmitatis extra diœcesim contractæ, dum vacatione a concilio indulta uterentur, asserentes ea de causa regressum ad propriam diœcesim sibi prohiberi, exponere debent contractæ infirmitatis qualitatem, et super ea testimonium medici juramento firmatum exhibere. Atque ubi petita licentia ipsis indulgeatur, ea semper ad certum ac definitum tempus concedi debet, adjecta quoque clausula, *si tandiu infirmitas duraverit*.

« Ab iis autem, qui hujusmodi licentiam postulaverint, eo quod aeris mutatione opus sibi esse dicant ad convalescendum ex morbis, quas in suis ecclesiis residendo contraxerunt, exprimendum erit in precibus, quo morbi genere et quam graviter laborent, ac proferendum testimonium medici, qui jurejurando testetur, utile ac necessarium oratori esse, ut in aliam regionem, atque aerem per aliquod tempus se transferat. Nec illud silentio prætereundum, an scilicet orator, antequam morbo

corripetur, trimestri licentia a concilio permissa usus fuerit; si enim id nondum fecerit, et tempus a concilio indultum sufficiens ipsi non reputetur, poterit eidem concedi, ut per quatuor menses, in quibus tamen conciliares menses comprehendantur, a residentia absens permaneat; at si prædictos conciliares menses, remoto omni dolo et fraude, jam extra diocesim transegerit, tantum temporis ipsi indulgeatur, quantum ad confirmandam ipsius valetudinem vere necessarium esse prudenter judicabitur.

« Qui tandem licentiam commorandi extra diocesim postulabit propter malignitatem aeris, quem in sua diocesi aliquo anni tempore insalubrem esse affirmet, is videat etiam atque etiam quid agat: et quidem pro veritate exponat, quibus anni mensibus perniciosus sit regionis aer: item, an eadem cœli temperies totam comprehendat diocesim, ita ut nullus intra ejus tractum locus existat, in quo suspectum illud tempus absque salutis detrimento transigere valeat; postremo, an conciliaribus mensibus usus fuerit. Etenim si nondum eos sibi sumpserit, non ægre obtinebit indultum abessendi per quatuor menses (quatenus periculum ab aere tandiu durare censeatur), in quibus tamen tres illi a concilio permissi numerandi erunt. Si autem hujusmodi concilii indulgentia jam usus fuerit, frustra novum indultum prædicta de causa ab Apostolica Sede postulabit, sibi que imputare debebit quod, cum sciret certo anni tempore in sua diocesi aerem insalubrem fore, concessos vacationis menses in tempus illud non reservaverit. In omnibus autem absentia indultis, quæ ratione aeris insalubris in posterum concedentur, hanc clausulam adjici volumus: « Dummodo intra diocesim aliquis locus non adsit, in quo aer salubris sit, et in quo episcopus commorari possit. »

(29. Episcopus habitare debet in Palatio episcopali, non autem in domo consanguineorum, *Campaniæ*, 8 April. 1603, *Montis alti*, 26 Augusti 1616.

(30. Multo minus habitare cum mulieribus, *Messan.*, 15 Sept. 1618, præsertim in Palatio episcopali, 10 Novemb. eod., apud Nicolium, in *Floscul.*, verb. *Episcopus*, n. 82.

(31. Quoad ea quæ concernunt parochorum residentiam, et quibus pœnis subjaceant non residendo? Vide verb. *PAROCHUS*, art. 2, a n. 1 ad 56.

ADDITIONES CASINENSES.

(32. Quoad residentiam parochorum, ultra dicta sub verb. *PAROCHUS*, artic. 2 per tot., hæc etiam notasse operæ pretium sit.

(33. « Tolerari potest, quod parochus parochiæ tenuis paucarum animarum non

(154) Et tunc quam primum debet certiorare ordinarium de discessu et necessitate occurrente, ut

resident in parochia, quousque per unionem alicujus simplicis beneficii, vel alio modo suppleatur ejus congrua, dummodo accedat illuc ad celebrandum festis diebus, et quando vocabitur sacramentorum administratione. *Sacr. congr. Episc.*, 10 Januar. 1579.

« Si tamen id episcopus nolit tolerare, parochus tenebitur obedire, ut patet ex sequenti decreto: « Cum episcopus Callienus nuper edixerit, ut parochialium ecclesiarum rectores in suis ecclesiis residentiam, petit curatus parochialis Ecclesiæ S. Angeli, an et ipse teneatur residere, cum redditus Ecclesiæ sint tenuissimi, ejus antecessores supra hominum memoriam nunquam resederint, ecclesia ipsa circiter duobus millibus passuum duntaxat a civitate distet, et sex vel septem familias tantum habeat, neque ipsi parochiani quidquam curent de residentia pastoris. » *Sacra congregatio Concilii* censuit « oratorem non excusari a residentia ob causas superius expressas; ideoque oportere ipsum parere edicto episcopi hac in re edito. » Ita in terminis apud Pignatellum, tom. VII *Consult. canon.*, consultat. 4, nu. 18. Quod idem tradit Schmalzgrueber, ad tit. *De cleric. non resid.*, n. 11.

(34. Quæres utrum infirmitas excuset parochum a residentia? « Duo casus sunt distinguendi. Primus est, cum parochus absens extra locum beneficii in morbum incidit, et hoc primo casu manifestum est eum non teneri redire ad residentiam, et si procederetur contra eum, non feret illi præjudicium.

« Secundus casus est, cum parochus ægrotat in loco residentia, seu intra limites parochiæ suæ; et tunc sacra congregatio Concilii declaravit infirmitatem non excusare parochum a residentia. Sed si infirmitas sit curabilis, et in loco parochialis non sit copia medicorum medicinarumque, posse ab ordinario dari dilationem trium aut quatuor mensium parochi ægroto, ut curari possit in locis vicinioribus; et commodioribus; interim tamen per ipsum ordinarium deputato idoneo vicario ad curam dictæ parochialis, cum assignatione congruæ portionis ex ipsius parochialis redditibus. Idem dicendum esset, si parochum infirmum ex medicorum consilio oporteret cœlum mutare ad breve tempus, vel ire ad balnea... Verum (nota), si abscederet sine licentia, non excusaretur. Nam, proposito dubio, an sit liber a culpa et pœna amissionis fructuum, qui veluti per quatuor mensium spatium ex urgenti admodum causa ad curandam valetudinem, morbo gravi instanti, a parochiali recessit, et ad hujusmodi absentiam non petiit licentiam ab episcopo, quia bona fide putavit evidentiam causæ satis esse. S. cong. censuit non esse liberum, nisi periculum fuisset in mora, petendi licentiam (154). » Hæc

de causa cognoscat, et det licentiam, nisi in brevi sit reversurus. Insuper S. cong. censuit solam

Fagnanus, ad cap. *Clericos*, De cleric. non resid, n. 9 et seqq.

(35. Eademque S. congregatio declaravit nec causa senectutis excusari parochos a residentia. Fagnanus, l. c., n. 16.

(36. Jam vero « propter aeris intemperiem, parochus aliunde oriundus, de consensu ordinarii potest per quatuor menses habitare alibi, relicto vicario idoneo. » Apud Gavantum, *Manual. episc.*, v. *PAROCHUS*, n. 26.

(37. Quæres: An inimicitia excuset parochum a residentia? « Excusare, si inimicitia sint capitales, ita ut ad ecclesiam redire non audeat. Et in hanc sententiam sæpius respondit sac. congr. Conc., quæ in his casibus consuevit dare litteras ad episcopum, ut, si veræ sint et graves inimicitia, quæ narrantur, et absque parochi culpa, exortæ, super quibus episcopi conscientia oneratur, dilationem ei det, ut in alio tutiori ac viciniori loco manere possit, durante duntaxat inimicitia, dum tamen non ultra sex menses durent.

(38. Interea autem vicarium idoneum in illa ecclesia constituat episcopus, assignata ei congrua portione ex redditibus Ecclesiæ, et partes etiam suas interponat, et omnem diligentiam adhibeat, ut tuto possit residere parochus. Quod si intra sex menses necdum sedata sint inimicitia, rescribit episcopo, ut det illi sex mensium prorogationem, repetitis omnibus, quæ in prioribus litteris continebantur, et sine spe ulterioris prorogationis, quæ rarissime conceditur; ac ubi inimicitia sunt verisimiliter duratura, ut consulatur curæ animarum, inducendus est parochus ad resignandum vel permutandum. Ita in terminis Fagnanus ad cap. *Clericos*, De cleric. non resid., num. 23 et 26.

(39. Porro licentia abessendi in hoc casu, non nisi a Pontifice petenda et impetranda venit, ut ex decreto S. congreg. super negotiis Episcop. et Regul. relato a Pignatello, tom. VII, *Consult. canon.*, consult. 4, n. 16, in hæc verba: « Sac. cong. super negot. Episc., etc., in *Ariminensi*, episcopo, visitatori Apostolico: I curati

distantiam loci, etiam cum necessitate discedendi, non excusare parochum, ut possit abesse a sua ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repente se offerat, quæ non patiatur dilationem hujusmodi licentiam petendi, quo casu quam primum de discessu et necessitate ordinarium faciendum certiore esse, ut de causa cognoscere possit. *Garcia, De benefic.*, p. III, cap. 2, n. 34.

Porro, quoties parochi ob omissam residentiam, partem fructuum amittunt, non sunt observanda ab ordinario intervalla præfixa a Tridentino, sess. vi, cap. 1, *De reformat.*, adversus episcopos non residentes (vide ibi), quippe sac. congregat. Concilii censuit, quoties ordinarius in pœnam omissæ residentia vult subtrahere parochis partem fructuum, quos suos non fecerunt, non teneri observare intervalla, ut supra, in executione faciendi super illis fructibus, quos iidem parochi pro rata temporis absentia suos non fecerunt. Apud eundem *Garciam*, loc. cit., n. 32.

Amplius eadem sacra cong. censuit episcopum

sotto pretesto d'inimicitia non ponno assentarsi dalla cura con licenza del vescovo, ma debbono domandarla al Pontefice, o alla congregazione, la quale suole molto bene esaminare le circostanze, e specialmente per qual causa sono contratte le inimicitie, se vi è stata colpa del curato, ed altre diligenze. E quando pure si concede, si fa per breve tempo, e tra le altre condizioni particolari, che stia piu vicino, che puo (con sicurezza) alla cura die 7 Januar. 1578. »

(40. Parochi residere omnino tenentur tempore pestis, secus procedendum contra eos ad privationem beneficii curati. Vide verb. *PAROCHUS*, art. 2, n. 29 et n. 56. Vide insuper verb. *PESTIS*, n. 8.

(41. Liceat quoque sequentia afferre ex Benedicto XIV. « Illud ab omnibus indubitanter admittitur (sic ille), quod quicumque curam gerit animarum, ac residendi obligatione tenetur, non potest a designato sibi residentia loco recedere, ut pestis periculum effugiat; ideoque saviente licet peste, et residere debet, et residentia non materialis tantum, sed etiam formalis, ut inquirunt, onera adimplere; operando nimirum, et laborando pro spiritualibus et corporalibus concredita sibi plebis necessitatibus. Gravissima pestis Mediolanum invasit, dum S. Carolus Borromæus illius civitatis archiepiscopus sedebat. Cum autem sanctus præsul animo forte prospiceret, non neminem fore, qui parum æstimans incumbentem sibi animarum curam, facile consilium cepisset, ut alium in suos vices substitueret, seque a residentia loco subtraheret, dubium hoc ad congregationem Concilii definiendum detulit; num scilicet residere teneretur, qui curæ præerat animarum, quamvis urgeret periculum contrahendi pestem, et ex illa occumbendi. Responsum autem fuit *residendi obligationem vel tum vigere*, eaque obstringi non modo parochos, sed et episcopos (155), quibus Pontificia quoque Gregorii XIII accessit approbatio. Unde post ejusmodi rescripta sive resolutiones, aditus locusque amplius relinqui non potest eorum docto-

debere applicare fructus parochorum non residentium fabricæ ecclesiæ parochialis, aut pauperibus ipsius parochiæ, et si non reperiantur pauperes intra limites parochiæ, restituendi sunt præcise fabricæ ecclesiæ parochialis, etiamsi pro tunc non indigeat. Apud dict. *Garc.*, loc. cit., n. 31.

(155) Hæc porro verba resolutionis sac. congregat. Concilii: « Die 23 Decembris 1576, sacra congregatio censuit scribendas litteras ad cardinalem S. Praxedis (nempe S. Carolum Borrom.) in hanc formam: Parochi tempore pestis teneantur omnino residere in suis ecclesiis parochialibus, et si non resideant, agendum contra eos ex decreto concilii Tridentini, cap. 1, sess. xxii, servata forma ibidem.

« Sanctissimus, die 18 Decembris 1576, dixit decretum factum in parochis multo magis debere procedere in episcopis, qui magis obligati sunt; tamen posse episcopos in locis tutioribus manere et inde providere. » Apud Fagnanum, cap. *Clericos*, De clericis non resid., n. 45, 47.

rum opinioni, qui affirmarunt et docuerunt licere ei, qui animarum curam exercet, a residentia loco abscedere, modo sacerdotem idoneum adveniat, qui, accedente episcopi licentia, vices ejus adimpleat. » *De synod. dioces.*, lib. xiii, cap. 19, n. 2.

(42. Quæres, an lis super beneficio excuset parochum a residentia. Respondeo excusare. Casus est in cap. *Ex parte* 13, De cleric. non resid., ibi: « Si te non absentando in fraudem præposituræ tuæ jura fideliter prosequeris, cum per hoc censeri debeas residens. » Fagnanus ad cap. *Clericos*, De cleric. non resid., n. 31.

(43. Quæres iterum an episcopus possit concedere parochi veniam peragendi munus vicarii generalis in aliena diocesi? « Non posse episcopum dare licentiam parochi, ut possit esse vicarius generalis alicujus episcopi, sed hoc spectare ad Summum Pontificem, ut censuit sacr. congr. Concilii apud Vulp., *In prax. jud.*, cap. 48, n. 66. » Ita Antonellus, *De regimine Eccles. episcop.*, lib. iii, cap. 12, n. 17. Vide nostram *Appendicem* sub v. PAROCHUS.

(44. Parochus non excusatur a residentia, docendo in publica studiorum universitate theologiam, aut jus canonicum. Sacr. cong. Concil., lib. i *Decretor.*, pag. 46, lib. viii, pag. 129, 140, a tergo, lib. xvi, pag. 292. Apud Giraldi, *Adnot. in Maschat.*, lib. iii *Decretalium*, tit. 4. De cleric. non resident., sub num. 3.

Secus vero, si in ipsa civitate, ubi adest parochia, adsit quoque universitas studiorum, quippe tunc poterit bene docere in publica universitate theologiam, etc., ita tamen ut cura animarum nihil detrimenti patiatur. Sacr. congr. apud Sellium. Vide *Additiones nostras*, v. MAGISTER, n. 4, et v. PAROCHUS, art. 2, n. 27.

(45. Obtenentes beneficia simplicia residentiam personalem requirentia, vel ex expressa fundatorum dispositione, vel ex dotatione, vel ex statuto aut legitima consuetudine alicujus particularis ecclesie, tenentur per seipsum injuncta sibi ecclesiastica servitia, et onera fideliter præstare et personaliter residere; et si contumaciter id non præstent, cum de ipsis concil. Trid. aliquid speciale non constituerit, procedendum est contra ipsos conformiter ad dispositionem juris communis in cap. *Conquerente* 6, cap. *Ex parte vestra* 8, cap. *Inter quatuor* 10, et cap. *Clericus* 17, De clericis non residentibus.

(46. Episcopi residere tenentur in suis diocesis, a quibus non licet ipsis quot-

(156) Quod tamen conscientia ipsorum episcoporum relinquatur, juxta Trident., sess. xxiii, cap. 1, *De reformatione*, per hæc verba: « Quoniam autem, qui aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt; sacrosancta synodus vult illud absentia spatium singulis annis, sive continuum sive interruptum... nullo pacto debere duos, aut ad summum, tres menses excedere; et haberi rationem, ut id æqua ex causa fiat, et absque ullo Parochie detrimento, quod, an ita sit, abscedentium conscien-

annis abesse tribus mensibus sine justa causa. Sic novissime statuit Benedictus XIV, constit. incipiente: *Ubi primum*, et constit. incip. *Gravissimum* (156).

(47. Residentia in propriis diocesis inculcatur episcopis Hiberniæ. Idem const. 26, incip. *Grave et permolestum*. (48. Residentia, non mere materialis, sine vigilantia ac pastoralis sollicitudine regendi et pascendi suas oves commendatur episcopis; sed residentia vere formalis, verbum Dei voce et exemplo disseminando, a semita justitiæ deflectentes revocando, periclitantibus opem et auxilium deferendo, adversus lupos rapaces, qui in vestimentis ovium sæpe intrant ovile, ut rapiant et mactent (*Matth. vii, 15*), sedulo invigilando, fortiterque se opponendo. (49. Nec sufficit prædicta aliaque munia pastoralia per vicarios et subditos præstare, ut tradit zelantissimus Pontifex, *ibid.*, recte advertens, et serio, quod unicuique episcoporum singulatim ab oraculo divino districte denuntiatur: « Attendite nobis, et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. » (50. Ipsi igitur episcopis, non alteri pascendi oves præceptum datum est. Ipsismet spiritualis animarum salus innititur, et ipsi illam susceperunt, de ipsis strictissimam rationem reddituri, cum aliquando sanguinem illarum de manibus suis requirit districtus iudex. Hæc et multa alia scitu et observatu dignissima summæ vigilans zelantissimus Pontifex, *ibid.*

(51. Super dicta episcoporum residentia invigilare jubentur nuntii Apostolici et singuli episcopi. Idem, tom. II, const. 18, incip. *Ad universæ*, in qua iterum præcipit episcopis dictam residentiam; ac congregationem peculiarem super residentia episcoporum jam ab Urbano VIII in Urbe institutam, restaurat, eique certam agendi methodum ad id præscribit, et ad præcavendos abusus assignat, quid præcipiatur episcopis postulantibus licentiam abessendi a propriis Ecclesiis causa insalubritatis aeris, et quid postulantibus dictam licentiam aliis de causis, et qua forma, ac quibus cautelis concedi eis debeat, mandans quod episcopi residentes denuntiare teneantur alios episcopos non residentes. Vide hic supra *Addit. Casin.*

(52. Residere debent parochi, alique animarum pastores inter suas oves; sed num residentia sint obstricti jure naturali, ac divino aut ecclesiastico, adhuc controversatur. Benedict. XIV, *De synodo diocesana*,

licet relinquit: « nec ulla pro hujusmodi absentia duorum aut trium mensium opus habent licentia, quemadmodum ex ipsius concil. Trident. verbis perspicuum quidem est. Quod idem firmat Benedictus XIV, in *Constit.*, incip. *Ad universæ*; ibi: « Excepto casu trimestris absentia a concilio permissæ, pro quo nulla peculiaris requiritur licentia, cum idem concilium episcoporum abscedentium conscientia relinquat de æquitate causæ iudicium facere. » (*Editores Casinenses.*)

lib. vii, cap. 1, n. 2. (53. Quod neque a concilio Tridentino definitum est. Idem, *ibid.*, n. 3. (54. Licet post illud communior sententia sit, eos teneri jure naturali ac divino. Idem, *ibid.*, n. 6. (55. Residentia non satisfacit, qui corpore præsens, animo absens, ovium curam negligit. (56. Bene vero censebitur residentia præceptum adimplere, qui, etsi a suis ovibus corpus aliquando subducatur, animo tamen iisdem adest, et finem obtinet illas pascendi et regendi, ad quem localis pastoralis præsentia dirigitur. Idem, *ibid.*, n. 4.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(57. Notabilis est divisio residentia in præcisam et causativam. Illa adimpleri nequit per alium, obligatque sub pena amissionis beneficii; hæc vero potest per alium adimpleri, solumque sub pena amissionis fructuum obligat, Rigant., in *Comment. ad regul.*, § 8, n. 12; Rot., in *Monasterien. parochialis*, 16 Februarii 1748, § 5, *coram illustriss. Migazzi.*

(58. Residentia præcisam non debet necessario esse continua, sed potest esse et discontinua. Dummodo enim non residenti pena amissionis beneficii sit imposita, residentia dicenda est præcisam, sive sit continua, sive sit discontinua. Leuren., in *For. benefic.*, part. i, sect. 3, cap. 1, quæst. 363 per tot.; Garc., *De benefic.*, part. xi, c. 5, n. 90; Lotter., *De re benefic.*, lib. iii, c. 27, n. 3, optime

RESIGNATIO, SEU RENUNTIATIO BENEFICIORUM, ET PERMUTATIO EORUM.

SUMMARIUM.

1. Resignatio seu renuntiatio beneficii quid sit? — 2. Resignatio, renuntiatio et cessio inter se confunduntur, et unum pro alio passim sumitur. — 3. Resignatio beneficii alia est tacita et alia expressa. Resignatio tacita quæ sit? — 4. Afferuntur varia exempla tacite resignationis. — 5. Tacita resignatione adhuc magis proprie assignatur. — 6. Resignatio expressa quæ sit? — 7. Resignatio expressa est duplex: una pura seu simplex et absoluta, et alia conditionalis. — 8. Quæ sit resignatio pura? — 9. Et quæ conditionalis? — 10. Resignatio conditionalis fieri solet quinque modis, qui assignantur. — 11. Quilibet clericus beneficiarius potest, regulariter loquendo, ex justa causa renuntiare beneficio sibi quæsito in manibus legitimi superioris. — 12. Et hoc procedit, non solum in beneficiariis privatis et clericis inferioribus, sed etiam in majoribus et maximis, ut episcopis et cardinalibus, imo et Summo Pontifice, qui libere potest renuntiare papatu. — 13. De facto ipsi papatu renuntiavit S. Cælestinus V, et adducitur formula ejus renuntiationis. — 14. Non possunt tamen resignare beneficia clerici intrusi, et alii similes non habentes canonicum titulum. — 15. Item beneficia resignare non possunt clerici qui valide matrimonium contraxerunt. — 16. Item beneficia resignare non possunt clerici, qui religionem aliquam approbatam solemniter professi sunt. — 17. Item clerici, qui ad secundum beneficium cum priore incompatible promoti sunt, prius resignare non possunt. — 18. Item beneficia resignare non possunt clerici criminosi, qui ob crimen commissum ipso jure privati existunt beneficiis prælabitis. — 19. Item resignare non possunt clerici beneficia illa, ad

Rot., in dict. *Monasterien. parochial.*, 16 Februar. 1749, § 5 et sequent., *cor. illustrissimo Migazzi.*

(59. Ex quibus dignosci possit, utrum beneficio imposita sit residentia præcisam, an residentia causativa, recte tradit Rigant., in *Commentar. ad regul. cancellar.*, dict. *Reg.* 1, § 8, a n. 16 ad plur. sequent., (60. ubi illud notabile, quod pœna amissionis fructuum a fundatore expressa in dubio tantum inducit residentiam causativam, non item si aliunde constet voluisse eum residentia præcisam beneficium subjicere. Confer etiam Rotam, in *Vicen. beneficii*, 5 Julii 1751, et plur. sequent., *cor. reverendiss. Corrado.*

(61. Impetratio beneficii, quod sit obnoxium oneri residentia causativa, valida est, vel si nihil dictum sit de residentia, vel si negatum sit habere ipsum onus residentia. Rota, in *Fanensi beneficii*, 29 April. 1735, § 8, *cor. bon. mem. Peralta*, in *Cæsar-Augustana beneficii*, 28 Junii 1745, § 7, *cor. reverendiss. Molino*, et in dict. *Vic. beneficii*, 5 Julii 1751, § 12, *cor. reverendiss. Corrado.*

(62. Insigne est discrimen, quod intercedit residentiam præcisam a jure impositam inter, et residentiam præcisam præscriptam ab homine. In illa contra non residentes procedendum est modo ab ipso jure præscripto. In hac servandus haud est modus ille, sed qui per aliquod tempus non resederunt, privati beneficiis possunt. Hericourt., *Oper. posthum.*, tom. I, consult. 33 fere per tot., et signanter, § *A l'égard.*

quorum titulum fuerunt ad sacros ordines promoti, nisi facta mentione, quod ad illorum titulum fuerint sacris ordinibus initiati, neque talis resignatio admitti potest, nisi constito, quod aliunde commode vivere possint, alias facta resignatio erit nulla. — 20. Item resignare non possunt beneficia clerici infirmi intra viginti dies ante suam mortem. — 21. Et hoc procedit etiam in illis, qui, dum sani erant, resignaverunt, et postea casu quodam, vel superveniente morbo inopinè ante viginti dies decesserunt. — 22. Beneficia jurispatronatus, sive patroni sint laici, sive clerici, nequeunt resignari ad favorem tertii, neque permutari sine consensu patronorum. — 23. Item beneficia electiva resignari non possunt ad favorem tertii, neque permutari sine consensu illorum, qui jus habent eligendi. — 24. Talis autem resignatio, vel permutatio sine consensu patronorum, vel jus eligendi habentium facta, non est ipso jure irrita, sed irritanda solum ad ipsorum contradictionem, et instantiam; et si eorum consensus post resignationem superveniat, erit valida. — 25. Item resignari nequeunt lite pendente beneficia litigiosa. — 26. Item beneficia unita resignari non possunt, etiam antequam unio sortiat effectum. — 27. In curia Romana non admittuntur resignationes parochialium ad favorem tertii, præsertim cum reservatione pensionis ipsi resignanti, vel alteri a resignatario præstandæ, nisi exprimat, per quantum tempus possederit ipse resignans beneficium, et nisi illud possederit per quinque annos, vel circa, aut saltem tres. — 28. Prædicta tamen praxis procedit solum in resignationibus, quæ fiunt, ut supra, in curia Romana in mensibus Papæ, non autem in illis, quæ pure, seu absque reservatione pensionis fiunt in manibus ordinarii. — 29. Justæ et legitima causæ, ob quas